

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

«___» _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 051 «Економіка»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Теорії та моделі управління економікою»

**на тему: «Інвестиційне забезпечення економічного зростання та
розвитку в умовах сучасної економіки України»**

Виконавець:

студентка факультету економіки та
управління підприємництвом

Савельєва Вікторія Віталіївна _____
/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., доцент

Жданова Людмила Леонідівна _____
/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕХНОЛОГІЧНІ УКЛАДИ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	
1. Особливості та загальна характеристика технологічних укладів...	5
2. Концепція технологічних укладів та теорії М. Д. Кондратьєва і Й. Шумпетера.....	16
3. Еволюція поглядів науковців на сутність рушійних сил, періодизацію та причини зміни технологічних укладів.....	24
4. Теорія технологічних укладів як теоретична основа розробки стратегії економічного розвитку.....	31
РОЗДІЛ II. ІНВЕСТИЦІЇ ЯК РЕСУРС ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН В ЕКОНОМІЦІ	
1. Інвестиції як форма залучення накопиченого капіталу в економіку...	38
2. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку.....	51
3. Інновації як інструмент підвищення конкурентоздатності в економіці країни.....	61
РОЗДІЛ III. РОЗВИТОК ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА У ПРОЦЕСІ ЗМІНИ ТЕХНОЛОГІЧНИХ УКЛАДІВ	
1. Розвиток фактору «капітал» у процесі зміни технологічних укладів..	70
2. Розвиток фактору «праця» у процесі зміни технологічних укладів...	85
3. Економічна політика інвестиційного забезпечення розвитку технологічних укладів в Україні.....	93
ВИСНОВКИ.....	110
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	113

Вступ

Проблема інвестиційного забезпечення розвитку та зростання економіки України особливо актуальна в сучасних політичних та економічних умовах, що склались у країні. Кожна країна переслідує мету і намагається бути інноватором у розробленні новітніх технологій та мати конкурентні переваги перед іншими країнами світу.

Актуальність даної теми пояснюється тим, що незважаючи на головне завдання економічної політики, економічне зростання – можливо забезпечити лише на основі прогресивних технологічних змін у матеріальних основ виробництва.

Щоб зрозуміти, як здійснюється ця мета, важливо виявити та зрозуміти внутрішній механізм збільшення виробництва економічних благ в масштабі країни та забезпечення промисловості новітніми факторами виробництва і інноваціями. Однак темпи економічного зростання, його якість та інші показники залежать не тільки від потенціалу національного господарства, але і в значній мірі від зовнішньоекономічних і зовнішньополітичних чинників.

Об'єктом дослідження дипломної роботи - є технологічні уклади, як матеріально-технічна база спроби виробництва.

Предмет дипломної роботи – розвиток матеріально-технічних основ реального сектору виробництва.

Метою роботи є дослідження та взаємозв'язок розвитку технологічних укладів економіки України для забезпечення інвестиційними ресурсами прогресивних змін технологічних укладів.

Виходячи з поставленої мети, завдання роботи: 1) Розглянути особливості та загальну характеристику технологічних укладів; 2) Обґрунтовати економічний зміст та теорії виникнення технологічних укладів, які характеризують комплекс технологічних процесів і визначають фундамент економічного зростання та розвитку країни; 3) Розробити стратегію економічної політики на основі зміни технологічних

укладів, яка забезпечує розвиток економіки та підвищення її конкурентоздатності; 4) Визначити який вплив мають фактори «Капітал» та «Праця» на зміну технологічних укладів; Проаналізувати динаміку інвестиційного забезпечення інноваціями у розвинутих країнах; 5) Визначити інвестиційне забезпечення розвитку факторів виробництва та галузі які мають вплив на позитивну динаміку структури економіки і впливають на економічне зростання країни.

У роботі розкривається поняття «економічне зростання та розвиток», «технологічний уклад» та «інвестиції», описуються теорії та моделі технологічних які визначають фундамент економічного зростання, а також стан інвестиційної діяльності на сучасному етапі розвитку людського суспільства і проводиться аналіз економічної ситуації в Україні.

В процесі виконання роботи використовувалися такі методи дослідження: 1) діалектичний метод; 2) сходження від абстрактного до конкретного; 3) вивчення, і аналіз наукової літератури, економічних журналів, монографій і статей; 4) узагальнення вивченої інформації; 5) метод єдності історичного та логічного; 6) порівняння; 7) ілюстрація матеріалу за допомогою графіків, таблиць і статистичних показників.

Практична значимість роботи полягає в можливості її використання для подальшого дослідження і вирішення проблеми інвестиційного забезпечення для зростання і росту економіки України.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

Попередньо були написані роботи за наступними темами: *«Інвестиційне забезпечення економічного зростання в умовах розгортання нової промислової революції»*, *«Роль НТП на розвиток України»*, *«Інвестиційне забезпечення економічного зростання в умовах нового етапу науково-технічного прогресу»* та інші.

ВИСНОВКИ

Отже, по-перше, динамічний вплив на становище суспільства відчувається зараз у розвинених країнах під дією змін у технологіях, саме тому лише активне використання результатів інноваційної діяльності та новітніх технологій може стати значним каталізатором економічного зростання і значно підвищити рівень конкурентоспроможності підприємств та економіки країни. І дієвим засобом у пізнанні науково-технологічного прогресу є «технологічний уклад» який визначає, що це комплекс технологічних процесів, які являють собою цілісність, що відтворюється, і охоплюють різні галузі й об'єднання виробництва. Саме це поняття та теорію довів С. Глазьев спираючись на вчення Й. Шумпетера та Н. Д. Кондратьєва, які стали основою у його концепції технологічних укладів.

І для переходу до нового технологічного укладу потрібно залучити відповідні зміни у соціальних і інституційних системах, які не тільки знімають соціальну напруженість, але і сприяють масовому впровадженню технологій нового ТУ, відповідному йому типу споживання і способу життя; також у фазі росту нового укладу потрібно більшість технологічних ланцюгів попереднього перебудувати відповідно до його потреб; у міру розвитку чергового ТУ створюється новий вид інфраструктури, який повинен долати обмеження попереднього; і необхідно здійснювати перехід на нові види енергоносіїв, які закладають основу для становлення наступного технологічного укладу.

По-друге, інновації відіграють значну роль в економічному зростанні країни, які так чи інакше впливають на підвищення продуктивності праці, ефективність вкладеного капіталу та конкурентоспроможність. Завдяки впровадженню інновацій країни мають конкурентні переваги, тобто досягнувши на національному рівні інноваційної конкурентоспроможності, це дозволить їм бути учасником у формуванні світової економічної системи. Але, якщо країна нездатна здійснювати інноваційну діяльність, то їй загрожує

ризик опинитися на позиціях аутсайдера, адже це згодом може призвести до обмеження можливостей розвитку та використання наявного потенціалу. Шляхами підвищення конкурентоспроможності є зниження ціни і підвищення якості. Єдиний шлях розв'язання цього завдання постійне впровадження інновацій.

У зв'язку з останніми подіями в Україні, то її конкурентоспроможність національної економіки знижується, бо має вона підвищену політичну та економічну нестабільність, надзвичайно високі ризики господарської діяльності та несприятливий інвестиційний клімат. Необхідною умовою для появи перспектив підвищення конкурентоспроможності за рахунок інноваційного розвитку має стати відновлення миру і державного контролю над східними регіонами України і Кримом. Підвищенню рівня конкурентоспроможності української економіки є такі умови: попит на науку має формуватися на загальнодержавному рівні; краще фінансування науки; фінансова підтримка інноваційних проектів; політичні інструменти підтримки інновацій; підвищення національної безпеки країни; залучення іноземних інвесторів; вдосконалення правової системи щодо інноваційної діяльності.

Для досягнення соціально-економічного розвитку в Україні потрібно зростання обсягів ВВП та використання ресурсів, тобто факторів виробництва. Усі виробничі ресурси кожної країни у певний період часу обмежені, через те що вони мають кількісну і якісну визначеність, саме як головні фактори *«Капітал»* та *«Праця»* що вплинули на розвиток технологічних укладів і їх формування.

Але нажаль зараз в Україні теперішня відтворювальна структура промисловості, оцінена за технологічними укладами, не відповідає вимогам часу. Пануючий сьогодні в розвинутих країнах 5-й технологічний уклад в промисловості України не перевищує п'яти відсотків обсягів виробництва. Передові країни, дивлячись у майбутнє, вже розгортають передумови для експансії виробництв 6-го укладу, де ключовим фактором є біотехнології. В Україні частка таких виробництв мізерна.

Це означає, що економічне зростання здійснюється головним чином за рахунок впровадження НТП, застосування комп'ютерних, наукомістких та ресурсозберігаючих технологій.

Але для досягнення мети розвитку дуже затратних та наукомістких виробництв - необхідно також сформулювати інвестиційну стратегію, у якій обов'язково треба мати на увазі, що інвестиційна діяльність є головним механізмом впровадження технологічних нововведень, що забезпечують зростання конкурентної позиції підприємств машинобудування, ІТ-підприємств та наукомістких галузей промисловості на ринку.

Найважливішою умовою ефективної реалізації інвестиційної стратегії є зміни організаційної структури управління і інвестиційної культури, що відповідають їй.

Тому потрібно забезпечити: по-перше – це бюджетну сферу в ході сплати податків, не податкових платежів як підприємствами так і населенням, а так само в ході фінансування з бюджету витрат підприємств і громадян; по-друге, фінансовий ринок шляхом залучення додаткових грошових коштів за допомогою випуску цінних паперів, отримання банківських кредитів, відсотків, дивідендів; по-третє, це те що потрібно забезпечити через страховий ринок сплату страхових внесків і отримання страхових винагород.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Амоша О. І. Механізми переходу економіки України на інноваційну модель розвитку / О. І. Амоша, С. М. Кацура, Т. В. Щетілова. – Херсон, 2017. – С. 88-93
2. Артеменко І. Л. Інвестиції як фактор довгострокового економічного зростання України // Інвестиції: практика та досвід, Чорноморський держ. ун-т імені Петра Могили, Інст-т держ. упр. №20. – 2015. - С. 115-117.
3. Бондар М.І. Стан та вдосконалення аналізу ефективності інвестицій// Економіка та держава. – 2016. - №2. – С.8-11.
4. Бондаренко О. О. Залучення іноземних інвестицій як джерело економічного зростання/ О. О. Бондаренко, К. С. Нижник // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2016. – № 3 (77). – С. 88-95.
5. Бюлетень Національного банку України / Національний банк України. – 2017. – № 2 (251). – Лютий. – С. 217
6. Варналій З.С. Конкурентоспроможність національної економіки: проблеми та пріоритети інноваційного забезпечення / З.С. Варналій. — Київ: Знання, 2015. — С. 387
7. Васильєва Н.Ф. Машинобудування як матеріально-технічна основа неоіндустріальної економіки України / Н.Ф. Васильєва, В.Л. Кавура // Економіка промисловості. – 2014. – № 4(68). – С. 88–96.
8. Вишинська Т.Л. Інвестиційне забезпечення розвитку економіки України// Економіка і організація управління. - № 3 (19) – 4 (20). —2014. – С. 62-67.
9. Вишневський В. Промислова політика: теоретичний аспект // Економіка України. – 2012. – № 2. – С. 4–15; № 3. – С. 25–35.
10. Гайдучкий А. Економічні механізми забезпечення інвестиційної конкурентоспроможності аграрного сектору економіки // Економіка України. –2015. – № 2. – С.69-73.
11. Гальчук А. А. Інновації як чинник конкурентоспроможності економіки// Збірник наукових праць «Економічна наука», - 2015. - №9. – С. 136-138

- 12.Геєць В. М. Інноваційні перспективи України: монографія / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Х. : Константа, 2016. – С. 51-58
- 13.Геєць В.М. Бар'єри на шляху розвитку промисловості на інноваційній основі та можливості їх подолання // Економіка України – 2015. – № 1. – С. 4–25.
- 14.Глазьев С. Ю. Мировой экономический кризис как процесс замещения доминирующих технологических укладов [Электронный ресурс]/ С. Ю. Глазьев. — Режим доступа: <http://www.glazev.ru/edinom/97/>
15. Гусарова В.Ю. Типология факторов экономического роста и их развитие, Вестник Тисби №1 2015г. — С. 73-82
- 16.Данілов О. Д. Структура інвестицій, інновацій та випуску промислової продукції в Україні / О. Д. Данілов, А. М. Вдовиченко // Фінанси України. — 2008. — № 5 (150). — С. 115—123.
- 17.Девиль Г. «Капитал» Карла Маркса (Изложение 1-го тома) / Г. Девиль. — Харьков : Пролетарий, 1923. — С. 24-31
- 18.Денисов К.В. Промислова політика регулювання інноваційної модернізації виробничих процесів у чорній металургії / К.В. Денисов // Проблеми економіки. – 2015. – № 2. – С. 49–56.
- 19.Державна служба статистики України. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
20. Єщенко П. С. Економічне зростання без розвитку: причини і шляхи інноваційного перетворення економіки// “Економіка України”. — 2015. — №10 (623). – С. 15-22
- 21.Жданова Л. Л. Індустріальний ренесанс: перспективи економіки України//Науковий вісник Херсонського державного університету/ Херсон, - ХДУ 2015. —Серія Економічні науки. — № 13. — Частина 3, —С. 9-13
- 22.Жданова Л. Л. Новая индустриализация и третья промышленная революция – концепции экономического развития//Науковий вісник Херсонського державного університету/ Херсон, - ХДУ 2014, - Серія Економічні науки. —№ 9. — частина 7, —С. 9-15

23. Жданова Л. Л. Промислова революція та індустріалізація: розвиток продуктивних сил та перетворення інститутів// Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. —Одеса. — серія: «Економіка і менеджмент». —2015 . —№11. — С. 9-11
24. Закон України «Про інвестиційну діяльність» №1561-ХІІ від 19.11.1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
25. Зверяков М. І., Жданова Л. Л., Шараг О.С. Нова індустріалізація як модель економічного розвитку України// Одеський національний економічний університет// Одеса «Астропрінт». - №6. – С.78-89
26. Зверяков М. І. Пізнавальний потенціал політичної економії [Текст] / М. І. Зверяков // Економічна теорія . – 2012. – № 3. – С. 5–14.
27. Зверяков М.І. Промышленная политика и механизм ее реализации /М.И. Зверяков // Экономика Украины: – Киев, 2016. -№ 6. С.3-18.
28. Иванова Н.И. Инновационная политика: теория и практика // Мировая экономика и международные отношения. – 2016. – № 1. – С. 6.
29. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України : стат. зб. — К. : Державна служба статистики України, 2017. — С. 51-57
30. Інноваційний розвиток економіки та напрямки його прискорення: Наукова доповідь / Ю.М. Бажал, І.В. Одотюк, М.С. Данько, О.О. Лапко та ін.; ред. В.П. Александрова / НАН України; Інститут економічного прогнозування. – К.: Ін-т економічного прогнозування, 2017. – С. 80-89
31. Кембриджская экономическая история Европы Нового и Новейшего времени. Т. 1 ; пер. с англ. Ю. Каптуревского под ред. Т. Дробышевской. – М. : Изд-во Института Гайдара, 2015. – С. 212-219
32. Кублікова Т.Б., Кубліков В.К. Інвестиції на ринку цінних паперів. – О.: Видавництво ОРІДУ НАДУ, 2006. – 424с.
33. Лайко П.О., Березовська Л.О. Ефективність використання та відтворення основного капіталу сільськогосподарських підприємств// Монографія. – К.: ННЦ ІАЕ, 2016. – С. 192-196
34. Латинін М. А. Аграрний сектор економіки України: механізм державного

- регулювання / М. А. Латинін. – Х.: Видавництво ХарРІ НАДУ «Магістр», 2016. – С. 205-210
- 35.Мазур В.Л. Проблемы промышленной политики в Украине /В.Л. Мазур// Экономика Украины: – Киев, 2016. - № 11. - С.3-18. Малько К.С. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість України: чинники їх формування в сучасних умовах / К.С. Малько // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 3. – С. 100–105.
- 36.Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. (Пер. И.И.Скворцова-Степанова.) Т. I., Кн. I. Процесс производства капитала. – М.: Политиздат, 1978. – С. 513-525
- 37.Мельничук Д.П. Феномен людського капіталу: погляд крізь призму трудової теорії вартості // Вісник Хмельницького національного університету / Економічні науки. – Хмельницький, 2011. – № 6. Т.4 (181) – С. 321–328.
- 38.Міністерство закордонних справ України. Прямі іноземні інвестиції в економіку України. – 2017//[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>
- 39.Мороз Ю.В. Інвестиційний клімат в Україні та діяльність міжнародних фінансових організацій із його поліпшення / Ю.В. Мороз // Вісник Вінницького політехнічного інституту. — 2013. — № 3. — С. 28—34.
- 40.Несененко П. П. Генеза методології класичного економічного напрямку та кейнсіанства: навчальний посібник / П. П. Несененко, О. А. Артеменко. – Одеса: ОНЕУ, ФОП Гуляєва В. М., 2018. – С. 26-33
- 41.Несененко П. П. Застосування деяких складових моделі Харрода-Домара для дослідження економічної динаміки в Україні// П. П. Несененко, М. С. Маріуца. – Науковий вісник: зб. наук. пр./ ОДЕУ, ВАМН, Одеса, 2013.№ 15 (194)., С. 98-112.
- 42.Несененко П. П. Історія економічних учень : навчальний посібник / П. П. Несененко, О. А. Артеменко. – Одеса : ОНЕУ : ФОП Гуляєва В. М., 2017. – С. 120-128
- 43.Онікієнко В.В. Інноваційна парадигма соціально-економічного розвитку

- України / В.В. Онікієнко, Л.М. Ємельяненко, І.В. Терон; за ред. В.В. Онікієнка.
– К.: РВПС НАН України, 2016. – С. 313-320
- 44.Офіційний веб-портал Верховної Ради України// [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
- 45.Офіційний сайт Асоціації українських банків Режим доступу: www.aub.com.ua
44. Офіційний сайт Державного комітету статистики Росії / Режим доступу:
<http://gks.ru/>
- 45.Офіційний сайт Європейського центрального банку/ Режим
доступу:www.ecb.europa.eu
- 46.Офіційний сайт Національного банку України / Режим доступу:
<http://www.bank.gov.ua>
- 47.Палига Є. М. Соціально-економічний механізм формування ефективної
економіки / Є. М. Палига. – Л.: Інститут регіональних досліджень НАН
України, 2017. – С. 23-28
48. Про режим іноземного інвестування : Закон Українї и від 19.03.1996 р. No
93/96-ВР (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради Українї и. –
1996. – №6. – С. 76-83
- 49.Райнерт Э. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны
остаются бедными. – М. : Высшая школа экономики, 2013. – С. 151.
- 50.Романишин В. О. Нагромадження капіталу та його вплив на інвестиційну
активність підприємств в Україні// Збірник наукових праць «Економічна
наука», - 2017. - №8. – С. 25-29
- 51.Садовенко А.П. Сталий розвиток суспільства. Навч. посіб. / Київ: Програма
місцевого розвитку ПРООН, Академія муніципального управління. - 2014. –
С. 239-249
- 52.Сацик І.В. Якісне економічне зростання в Україні: сучасний стан і шляхи
забезпечення // Електронний ресурс]. – Режим доступу:
www.economy.nayka.com.ua
- 53.Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України: [Т.2]:
Інноваційно-технологічний розвиток економіки / За ред. акад. НАН України
В.М. Гейця, акад. НАН України В.П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б.Є.

Кваснюка. – К.: Фенікс, 2017. – С. 56-63

- 54.Талах В. Конкуренція та інновації в економіці України / В. Талах, А. Щербак // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2017 – № 4. – С. 5–11.
- 55.Тринько Р. І. Діагностика інвестиційних процесів в аграрній сфері: теорія, методика, практика : монографія / Р. І. Тринько, Н. І. Біляк. - Львів, 2016. – С. 115-123
- 56.Україна у вимірі економіки знань / За ред. акад. НАН України В.М. Гейця. – К.: «Основа», 2016. – С. 59-68
- 57.Федорова Ю. В. Перспективи інноваційного розвитку України: технологічні уклади // Вісник Хмельницького національного університету 2016. - № 1. – С. 123-126
- 58.Федорова Ю.В. Інноваційно-інвестиційний потенціал машинобудівного підприємства у складі промислово-фінансової групи / Ю.В.Федорова // Вісник Хмельницького національного університету. – Економічні науки. – 2014. – № 6. Том 1. – С. 153–156.
- 59.Федорчак О.Є. Механізми залучення інвестицій як складова інноваційної діяльності підприємства / О.Є. Федорчак, Л.Я. Ванькович // Збірник наукових праць "Формування ринкової економіки в Україні". — Львів: Видавництво Львівського Національного університету ім. І. Франка. — 2016.—№31.— Ч.2.—С. 135—140.
- 60.Федорчак О.Є. Сутність і види механізмів залучення інвестицій на підприємство / Н.Г. Георгіаді, О.Є. Федорчак // Журнал "Інвестиції: практика та досвід" — № 2, 2016 р. — С. 6—12.
- 61.Федулова Л. І. Сьомий технологічний уклад: міфи, реальність та перспективи / Л.І. Федулова // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Економічна теорія та право. – 2017. – № 01(8). – С. 7–17.
- 62.Филюк Г. М. Інвестиційна складова в інноваційній системі України / Г. М. Филюк // Банківська справа. — 2008. — 1(79). — С. 43—51.

- 63.Худавердієва В.А. Стратегія залучення іноземних інвестицій у економіку України / В.А. Худавердієва // Фінанси України. – 2014. – № 6 – С. 62-71
- 64.Чернишова Л.О. Особливості залучення та стимулювання іноземного інвестування в Україні / Л. О. Чернишова, В. В. Сазанова // Бізнес Інформ. – 2016. – №4. – С. 87-90
- 65.Шевлюга О. Г. Дослідження впливу технологічних інновацій на ринок технологій і розвиток підприємства/ О. Г. Шевлюга, О. М. Олефіренко // Вісник СумДУ. Серія «Маркетинг і менеджмент інновацій» №4.. – 2017. – С. 25-31
- 66.Шумпетер Й.А.Теория экономического развития/Й.А.Шумпетер. – М. : Прогресс. – 1982. – С. 35-52
- 67.Bliss C. Capital Theory and the Distribution of Income, North-Holland Publishing, Oxford, 1975.
- 68.Carlota Perez Technological revolutions and techno-economic paradigms // Working Papers in Technology Governance and Economic Dynamics. – 2009. – № 20. – P. 26.
- 69.Denicolo V. Growth with non-drastic innovations and the persistence of Leadership / V. Denicolo // European Economic Review. – 2016. – Vol. 45. – P. 1399-1413.
- 70.Global Innovation Index [Електронний ресурс]. — 2018. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.globalinnovationindex.org/content.aspx?page=dataanalysis>
- 71.Khan M. The Industrial Policy. Governance Challenge // SOAS, University of London. German Development Institute, Bonn, 2014. – September. – P. 1–9.
- 72.Lin J., Chang HaJ. Should Industrial Policy in Developing Countries Conform to Comparative Advantage or Defy it? A Debate between Justin Lin and HaJoon Chang // Development Policy Review. – 2009. – No 27 (5). – P. 483–502.
- 73.Market Share Statistics for Internet Technologies / Net- marketshare [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.netmarketshare.com/>
- 74.Wallerstein I. The Modern World-System II. Mercantilism and the Consolidation of the European World-Economy. New York – London, 1980 pp. 233–234, 266.

75. William Sims Bainbridge, Mihail C. Roco. Managing Nano-Bio-Info-Cognitive innovations: converging technologies in society // National Science Foundation. – 2015, ISBN-10 1-4020-4106-3 (HB), ISBN-13 978-1-4020-4106-8 (HB). – P. 390.
76. World Bank Data. — Режим доступа: <https://www.worldbank.org>